

рецепти, отримувати голосові інструкції щодо приготування їжі та залишати нотатки для інших. Що ще важливіше, покупці можуть отримати доступ до камер на вміст холодильника на своїх смартфонах і навіть замовити продукти та предмети першої необхідності прямо з дверей холодильника. Декілька прототипів холодильників можуть навіть запропонувати продукти, які закінчуються, або сповістити користувача про те, що продукти закінчуються, і можуть створити списки покупок в Інтернеті, які потрібно придбати та доставити у вибраний час. Покупці також можуть замовити речі з улюблених рецептів, які вони зберегли, не турбуючись пройти до продуктового магазину, холодильник спочатку зробить інвентар вже наявних приладдя і лише замовить необхідні інгредієнти.

З недалеком приходом і зростаючою популярністю цих технологічних досягнень галузь електронної комерції, ймовірно, адаптується до використання нових можливостей. Завдяки технології доставки безпілотників та дроїдів, виконання буде мати нижчі довгострокові витрати та більш швидкі показники доставки. Розширена реальність забезпечить покупцям домашній досвід для покупки і, швидше за все, знизить прибуток із більш точними можливостями розміщення. Спеціалізовані роздрібні торговці також отримають нову можливість продавати унікальні вироби в Інтернеті, оскільки клієнти зможуть візуалізувати ці товари у своїх будинках. Технології побутової техніки, такі як розумний холодильник, скористаються періодичними покупками на кухні та спростять замовлення в Інтернеті з можливістю доставки. В майбутньому роздрібні торговці можуть використовувати ці та нові нові технології для узгодження перспективних бізнес-стратегій, щоб вони могли отримати перевагу перед своєю прямою конкуренцією.

Некіт Катерина Георгіївна,

кандидат юридичних наук, доцент, докторант кафедри цивільного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОМИСЛОВІ ДАНІ ЯК ПОТЕНЦІЙНІ ОБ'ЄКТИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Згадки про промислові дані з'явилися у дослідженнях не так давно, значною мірою у зв'язку з інтенсивним розвитком Інтернету речей. Підключені до Інтернету пристрої щоденно створюють величезні обсяги інформації. Багато з цих даних є досить чутливими. Наприклад, смарт-

годинники відстежують фізичну активність людини, вимірюють серцевий ритм, кількість шагів, тиск тощо. Підключені до Інтернету автомобілі щоденно збирають найрізноманітнішу інформацію – стосовно трафіку, заторів на дорогах, стану доріг, улюблених маршрутах та звичках власника машини. Частина з цих даних є очевидно персональними, навіть особливо чутливими даними, однак інша частина, яка може бути відділена від конкретної фізичної особи та деперсоніфікована, очевидно, має складати окрему категорію інформації. Така інформація може використовуватись як іншими особами (для розуміння оптимальних маршрутів), виробниками розумних пристроїв (для вдосконалення продуктів свого виробництва), для державних структур (для поліпшення стану доріг та ситуацій на дорогах) тощо. Саме тому останнім часом все частіше говорять про необхідність розробки особливого правового режиму для індустріальних даних.

Для забезпечення використання та охорони таких даних незастосовні концепції права інтелектуальної власності та захисту персональних даних. По-перше, тому що такі бази даних не мають нічого спільного з креативністю та творчим характером, щоб регулюватись положеннями про авторські права. Такі дані є індустріальними за своєю природою, згенерованими численними сенсорами, які спостерігають та записують усі наймаліші деталі глобального споживчого ланцюга [1, с. 222]. Крім того, сучасне авторське право не визнає можливості захисту об'єктів, створених не людиною, а розумними пристроями/штучним інтелектом.

По-друге, такі дані не мають нічого спільного з персональною інформацією, оскільки такі дані просто відображають функціональність пристроїв, як машини, мережі, системи, пристрої та інформація взаємодіють одне з одним та виконують свої задачі [1, с. 222].

Не можуть застосовуватись до індустріальних даних і положення про захист баз даних або ноу-хау чи комерційну таємницю. У першому випадку, згенеровані розумними пристроями дані мали б бути систематизовані у певному порядку. Однак такі дані є скоріш сирими та індивідуалізованими. Так само і в тому, що стосується можливості підпадиння під положення законів про захист комерційної таємниці, важко погодитись з тим, що інформація, автоматично зібрана підключеними до мережі пристроями містить в собі комерційну таємницю [2].

Перше питання, яке постає стосовно індустріальних даних – як їх відмежувати від персональних даних. Перетворення персональних даних на індустріальні відбувається шляхом анонімізації, псевдонімізації, токенизації, фільтрації, маскуванню та подібних технік [3]. Після здійснення анонімізації,

отримані дані цілком можуть функціонувати як індустріальні дані. Розмежування персональних та індустріальних даних дасть можливість застосування до правового регулювання володіння, передачі та захисту спеціальних норм. Це також сприятиме досягненню ще надійнішого захисту приватності та контролю за персональною інформацією, що може бути ідентифікована, за допомогою норм щодо захисту персональних даних [1, с.226]. Крім того, є категорія персональних даних, яка навіть не потребує особливої обробки, спрямованої на відділення даних від особистості. Це, наприклад, дані GPS, ІРадреса тощо. У деяких країнах (наприклад, в Австралії) визнається, що ІРадреса більшою мірою складається з метаданих, а до метаданих не застосовуються за замовченням норми щодо захисту приватності [4, с. 1043].

Друге питання, що виникає – якщо індустріальні дані є відмінними від персональних, і не підпадають під положення про захист авторських прав, баз даних чи комерційної таємниці, які правові норми можуть бути застосовані до регулювання такого виду інформації. Зокрема, чи може бути така інформація регулюватися положеннями про право власності (якщо вже вона має очевидну цінність і на неї існує попит).

Останнім часом все частіше зазначають про те, що «право власності на дані, як персональні, так і згенеровані машинами, є ядром заснованої на даних економіки» [3]. Про це говорять не лише дослідники, але й відомі політики, які все більше схиляються до закріплення такого підходу на законодавчому рівні. Так, у Березні 2017 року канцлер Німеччини Ангела Меркель визнала важливість порівняно схожої правової ситуації у всіх європейських країнах стосовно права власності на дані. Вона відмітила стійкий взаємозв'язок між необхідністю положень про право власності на дані та інноваційним потенціалом і міжнародною конкурентоздатністю Німеччини та європейської економіки. Тому необхідними є розробка законів щодо авторських прав, прав власності на дані у всій Європі у найближчий час та у дуже зрозумілій формі [1, с. 228].

Наступним чи не найважливішим питанням, пов'язаним із правом власності на дані, є питання, кому саме такі дані повинні належати. Це питання на сьогодні не має чіткої відповіді, але певні розробки в цьому напрямку вже ведуться. У 2015 році Світовий Економічний Форум провів аналіз щодо належності даних, отриманих від смарт-автомобілів, але не дав на поставлене питання відповіді, обмежившись лише зазначенням, що питання, які постають у цій сфері є надто тернистими. Складнощі виникають при визначенні, чи належать водію дані, отримані машиною, якщо машина

знаходиться у лізингу; чи належить інформація, отримана машиною виробнику машини, який створив систему управління даними; ви повинні виробники та розробники програмного забезпечення платити водіям за доступ до даних тощо [5].

Незважаючи на те, що до вирішення цієї проблеми на законодавчому рівні ще далеко, конкретні рішення щодо даних, створених смарт-автомобілями містяться на рівні контрактів. Так, в інструкції до автомобіля Хонда, виробник зазначив, що транспортний засіб оснащений пристроями, які фіксують дані. Такі пристрої фіксують використання переднього ременя безпеки, наявність пасажирів на передньому сидінні, факт спрацювання подушки безпеки тощо. Такі дані належать власнику транспортного засобу, та не можуть бути доступними будь-якій іншій особі, крім випадків якщо вони витребувані відповідно до закону або за дозволом власника засобу. Оскільки інструкція до транспортного засобу вважається частиною контракту між виробником та покупцем транспортного засобу, це положення можна вважати врегульованим договором. Такий підхід ілюструє, що право власності на дані може бути надано кінцевому споживачеві, тоді як треті особи матимуть доступ до таких даних для чітко визначених цілей. Наприклад, у випадку дорожньо-транспортної пригоди законом має бути передбачена можливість для регуляторів, слідчих, страховиків витребувати та отримати доступ до збережених даних [1, с. 244-245].

Незважаючи на те, що на сьогодні промислові дані не визначаються як об'єкти права власності на нормативному рівні, дедалі більше обговорюються перспективи вирішення проблеми визначення правового режиму даних саме шляхом визнання їх об'єктами права власності. Саме право власності на дані, на думку експертів, забезпечує розвиток заснованої на даних економіки. Очевидних перепон для визнання даних об'єктами права власності не містить ані континентальне, ані англо-американське право. Зокрема, українське законодавство визнає можливість поширення режиму права власності на нематеріальні об'єкти, такі як майнові права та обов'язки. Тож не можна заперечувати можливість поширення правового режиму власності на дані лише тому, що вони мають нематеріальну природу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ritter J. and Mayer A. Regulating data as property: a new construct for moving forward // Duke Law & Technology Review. – 2018. – № 16. – P. 220-277. URL: – <https://scholarship.law.duke.edu/dltr/vol16/iss1/7/>.
2. Thomas J. Farcas. Data created by the Internet of Things: the new gold without ownership? // Revista la propiedad inmaterial. – 2017. – № 23. – P. 5-17.

3. Williamson C. Pseudonymization vs. anonymization and how they help with GDPR. Protegrity blog (Jan 5, 2017). URL:<https://www.protegrity.com/blog/pseudonymization-vs-anonymization-help-gdpr>

4. Janecek V. Ownership of personal data in the Internet of Things // Computer law & security review. – 2018. – № 34. – P. 1039-1052.

5. DeBord M. Who owns connected car data? URL: <https://www.weforum.org/agenda/2015/09/who-owns-connected-car-data/>

Мартинюк Едуард Іванович,

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії факультету історії та філософії Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова

Никитченко Олена Едуардівна,

кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології, мистецтвознавства та філософії культури гуманітарного факультету, Одеського національного політехнічного університету

ВІРТУАЛІЗАЦІЯ РЕЛІГІЇ: ПРАВОВИЙ ВИМІР

I. Наше розуміння віртуалізації релігії найбільш системно викладено в статті [1]. Саме там ми визначаємо, що цей термін характеризує один з багатьох конвергентних процесів, а саме зростання ролі кібернетичних засобів інформації та комунікації у сучасному релігійному житті.

II. В зв'язку з швидким зростанням ролі інформаційних технологій в період розширення пандемії «COVID-19», вивчення цього процесу безумовно актуалізується.

III. Ця проблема має вивчатися з усіх боків і, мабуть, не в останню чергу з правової точки зору і не тільки лише тому, що навіть у найбільш демократично розвинутих країнах, значно зросли карантинні заборони у сфері колективної діяльності релігійних організацій, а і тому, що і до цього вже почалось глибоке занурення релігійного життя в соціальні мережі.

IV. Наше завдання ми формулюємо як виокремлення лише тих рис віртуалізації релігії, які нагально потребують правознавчого та юридичного вирішення.

Зараз усі юзери мережі підпорядковані діючим системам права, і віртуальне вже не перше десятиріччя вирішує деякі проблеми за рахунок діючих норм.

Діджиталізація охоплює все більше аспектів релігійного життя (наприклад, «роботизація», «кіборгізація», створення штучного інтелекту і т. інше) відносно яких існують навіть погрози унеможливлення існування